

İLKOKUL DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KONUŞMA KAYGILARININ İNCELENMESİ

İrem KÜÇÜKBAY
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
iremkuçukbay@gmail.com
ORCID: 0009-0008-5151-9052

Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
mkdemir2000@comu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8797-0410

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 18.03.2025

Revize Tarihi: 01.06.2025

Kabul Tarihi: 29.06.2025

Atıf Bilgisi: Atıf Bilgisi: Küçükbey, İ. ve Demir M.K. (2025). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin konuşma kaygılarının incelenmesi. *Ahi Bilge Eğitim Dergisi (ABED)*, 4(1), 36-48.

ÖZ

Bu araştırmanın temel amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygısı düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ayrıntılı şekilde incelemektir. Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeli tercih edilmiştir. Çalışmanın örneklemini, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Çanakkale ili Merkez ilçesindeki çeşitli devlet okullarında öğrenim görmekte olan toplam 784 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler, öğrencilerin sınıf içi konuşma kaygı düzeylerini ölçmeye yönelik olarak geliştirilen “İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Analiz sürecinde betimsel istatistiklerin yanı sıra, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Araştırma bulguları, öğrencilerin sınıf önünde konuşma kaygısı düzeylerinin genel olarak orta seviyede olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, kız ve erkek öğrenciler arasında bu kaygı düzeylerine ilişkin anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır. Sonuçlar, öğrencilerin sözlü ifade becerilerini etkileyen bireysel ve çevresel faktörlerin çok yönlü ve derinlemesine analiz edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, eğitimcilerin ve aile bireylerinin, öğrencilerin konuşma kaygılarını azaltmaya yönelik olarak daha duyarlı, anlayışlı ve destekleyici bir iletişim ortamı oluşturmaları büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konuşma kaygısı, ilkokul, öğrenci, sınıf içi iletişim, cinsiyet.

AN INVESTIGATION OF SPEECH ANXIETY IN FOURTH-GRADE PRIMARY SCHOOL STUDENTS

ABSTRACT

The primary aim of this study is to examine the levels of public speaking anxiety among fourth-grade primary school students and to investigate whether these levels significantly differ based on gender. A descriptive survey design, one of the quantitative research methods, was employed in the study. The sample consisted of 784 fourth-grade students enrolled in various public schools in the central district of Çanakkale, Türkiye, during the 2024–2025 academic year. Data were collected using the “Speaking Anxiety Scale for Primary School Students”, which was specifically developed to assess students’ anxiety levels in classroom speaking situations. The data were analyzed using descriptive statistics and an independent samples t-test to determine gender-based differences. The findings indicated that students generally experienced a moderate level of speaking anxiety. Moreover, no statistically significant difference was found between male and female students’ anxiety levels. These results highlight the need for a more comprehensive understanding of the individual and environmental factors influencing students’ oral communication skills. Accordingly, it is recommended that educators and families foster supportive and empathetic communication environments to help reduce students’ speaking anxiety.

Keywords: Speech anxiety, primary school, student, classroom communication, gender.

Giriş

Konuşma, bireylerin duygu, düşünce ve isteklerini ifade etmelerinde en temel iletişim yollarından biridir. Özellikle çocukluk döneminde gelişen sözlü ifade becerileri, bireyin hem akademik başarısını hem de sosyal ilişkilerini önemli ölçüde etkilemektedir. Ancak bazı bireyler için özellikle topluluk önünde konuşmak, yoğun bir kaygı durumuna neden olabilmektedir. Bu durum, literatürde konuşma kaygısı olarak tanımlanmakta ve iletişim süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir (McCroskey, 1984).

Konuşma kaygısı, bireyin sözlü iletişim kuracağı durumlarda yaşadığı yoğun endişe, korku ve kaçınma davranışlarıyla karakterize edilir. Bu durum öğrencilerin sınıf içi katılımını azaltmakta, sözlü ifade becerilerinin gelişimini engellemekte ve özgüvenlerini zedeleyebilmektedir (Bodie, 2010). İlkokul çağındaki öğrencilerde konuşma kaygısının, akademik performans kadar sosyal uyum üzerinde de belirleyici olduğu ifade edilmektedir (Akalin ve Adıgüzel, 2020).

Konuşma kaygısının oluşumunda öğrencinin kişisel özellikleri, önceki deneyimleri, öğretmen tutumları ve sınıf içi atmosfer gibi pek çok değişken etkili olabilmektedir. Özellikle öğretmenlerin yargılayıcı, otoriter ya da yeterince destekleyici olmayan tutumları öğrencilerde konuşma yapma isteğini azaltmakta ve kaygı düzeyini artırabilmektedir (Sezer, 2018). Ayrıca akran baskısı, önceki başarısız deneyimler ya da kendini ifade ederken eleştirilme korkusu gibi faktörler de bu kaygının oluşumunu desteklemektedir (Kılıç, 2022).

Yapılan bazı araştırmalar, konuşma kaygısının yalnızca anlık bir durum değil, aynı zamanda sosyal fobi eğilimlerinin erken yaşta ortaya çıkan bir belirtisi olabileceğini ortaya koymaktadır (Akalin ve Adıgüzel, 2020). Bu nedenle çocukların kendilerini rahatça ifade edebilecekleri güvenli iletişim ortamlarının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Sınıf içinde öğrencilerin sözlü ifade becerilerini destekleyen, hata yapma hakkını tanıyan ve teşvik edici öğretim ortamları bu kaygının azaltılmasında etkili olabilir.

Öğrencilerin konuşma kaygısıyla baş edebilmeleri için sadece bireysel özelliklerine değil; çevresel koşullara, aile desteğine, öğretmen yaklaşımına ve sınıf iklimine odaklanan bütüncül bir anlayış geliştirilmelidir. Özellikle ilkokul çağında uygulanan drama çalışmaları, yaratıcı konuşma etkinlikleri, hikâye anlatımı, grup sunumları ve empatik dinleme uygulamaları gibi stratejiler, çocukların sözlü ifade becerilerini geliştirirken aynı zamanda kaygı düzeylerini de azaltma potansiyeline sahiptir (Arslan ve Kılıç, 2021; Bolton ve Heathcote, 2004;).

Bu doğrultuda, öğrencilerin sınıf önünde konuşma kaygısı düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeylerin cinsiyet gibi değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi hem sınıf içi uygulamalarda hem de bireysel destek süreçlerinde yol gösterici olacaktır. Konuşma eğitimi, yalnızca dil gelişiminin değil aynı zamanda duygusal ve sosyal gelişimin de ayrılmaz bir parçasıdır. McCroskey (1984), konuşma kaygısının, öğrencilerin bilişsel süreçleri kadar duygusal tepkileriyle de yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, erken yaşta edinilen olumsuz deneyimlerin ileriki yıllarda bireyin sözlü ifade becerilerinde kalıcı engellere yol açabileceğini göstermektedir. Şahin (2019) ise ilkokul döneminde konuşma eğitimi yeterince önem verilmemesinin, öğrencilerin iletişim yeterliklerini sınırlayabileceğini belirtmektedir.

Özellikle dijital çağda iletişim biçimlerinin değişmesi, yüz yüze konuşma pratiği yapma fırsatlarını azaltmakta ve bu durum konuşma kaygısını artırabilmektedir. Arıca ve arkadaşları (2008), öğrencilerin çevrimdışı ortamlarda ifade becerilerinin zayıflamasının, topluluk önünde konuşma durumlarında kaygıyı tetiklediğini ortaya koymuştur. Özçelik (2019) de öğrencilerin sosyal ağlarda aktif olmalarına rağmen gerçek hayatta sözlü iletişim kurarken kaygı yaşadıklarını belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin iletişim tercihlerinin sözlü ifade becerilerini doğrudan etkilediğini göstermektedir.

Sınıf içindeki öğretim yöntemlerinin niteliği, öğrencilerin konuşma kaygısı üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Şahin (2017), öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebildikleri drama ve hikâye anlatımı gibi yöntemlerin, kaygı düzeyini düşürdüğünü vurgulamaktadır. Buna karşılık, ezbere dayalı, öğrenci merkezli olmayan yaklaşımlar, öğrencilerin sınıf içi sözlü katılımlarını sınırlandırmakta ve kaygı düzeyini artırmaktadır. Şahin (2012) ise, öğrencilerin düşüncelerini yapılandırılmış yollarla sunabildikleri ortamların güven duygusunu geliştirdiğini ve bu ortamların konuşma becerilerini olumlu etkilediğini ifade etmektedir.

Dil becerilerinin gelişimi, kültürel değerler ve bireyin yaşadığı sosyal çevreyle doğrudan ilişkilidir. Akyol ve Şahin (2019), sözlü dilin özellikle kültürel aktarımda önemli bir araç olduğunu ve bireyin toplumsal rolünü şekillendirdiğini belirtmiştir. Tunagür ve Kardaş (2021) ise, kültür ve dil

arasındaki ilişkiye dikkat çekerek, çocuğun konuşma tarzı ve iletişim biçiminin sosyal normlarla şekillendiğini savunmaktadır. Bu çerçevede, konuşma kaygısının sadece bireysel değil; kültürel boyutlarla da açıklanması gerektiği görülmektedir.

Araştırmalar, ilkökul döneminde uygulanan yaratıcı öğretim etkinliklerinin öğrencilerin kendine güvenlerini artırmada etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Demirtaş ve Erdem (2020), öğrencilerin empatik dinleme, hikâye anlatımı ve grup sunumları gibi faaliyetlerle kaygı düzeylerini azalttıklarını ve sınıf içi etkileşimlerinin arttığını bildirmiştir. Şahin (2018) ise atasözleriyle yapılan yaratıcı drama çalışmalarının öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerini güçlendirdiğini ve iletişim engellerini azalttığını göstermiştir. Bu bulgular, konuşma kaygısının pedagojik yaklaşımlarla azaltılabileceğini ortaya koymaktadır.

Her ülke dil öğretiminde okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerine önem vermektedir. Türkçe' nin de öğretiminin temel amaçlarından olan bu temel dil becerileri literatürde gördüğü ilgiyi sürdürmektedir. Bununla birlikte dinleme ve özellikle konuşma becerilerini çalışmaya olan talebin okuma ve yazma becerilerine göre daha az olduğu dikkat çekmektedir. Bu açıdan da ihmal edildiği düşünülen bir beceri durumundadır konuşma becerisi. Bu çalışmada, ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygısı düzeyleri incelenmiş ve bu düzeylerin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

1. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin konuşma kaygısı düzeyi nasıldır?
2. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin konuşma kaygısı düzeyleri öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu başlık altında araştırmanın modeli, evren-örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırmanın etiğine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nicel bir yöntem olarak betimsel tarama model tercih edilmiştir. Tarama modeli, araştırmacının herhangi bir müdahalesi olmadan, mevcut durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan ve geçmişte ya da günümüzde var olan olgular üzerinde yürütülen çalışmalar için uygun bir yöntemdir (Karasar, 2012; akt. Akdağ, 2019). Bu modelde veriler tek seferde ve sadece gözlem, ölçme veya anket yoluyla elde edilir; değişkenler arasında olası ilişkiler incelenebilir ama herhangi bir müdahale uygulanmaz (McCombes, 2023; Siedlecki, 2020). Bu çalışmada da tek seferde elde edilen verilerle ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin konuşma kaygısı düzeyleri betimlenmiş ve bu düzeyin cinsiyet değişkeni ile ilişkilendirilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede betimsel tarama modeli, mevcut durumu net bir şekilde ortaya koymak açısından uygun görülmüştür.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılında Çanakkale ili merkez ilçesinde bulunan devlet okullarında öğrenim gören ilkökul dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışmanın örneklemini ise, basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 784 ilkökul dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Basit tesadüfi örnekleme yöntemi, evrendeki her bireyin araştırmaya eşit olasılıkla seçilmesini sağlayan bir yöntemdir (Büyüköztürk,

Aygün, Kılıç Çakmak, Karadeniz ve Demirel, 2017). Bu yöntem sayesinde örneklemin evreni temsil etme gücü artmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin seçiminde herhangi bir başarı düzeyi veya sosyoekonomik durum kriteri gözletilmemiştir. Böylece farklı sosyo-demografik özelliklere sahip bir öğrenci grubuna ulaşılması hedeflenmiş ve örneklem çeşitliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 1
Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	F	%
K	379	48,3
E	405	51,7
Toplam	784	100

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin %51,7'si erkek (n=405), %48,3'ü kız (n=379) öğrencilerden oluşmaktadır. Bu dağılım, araştırma kapsamında ulaşılan örneklemin çoğunluğunu erkek öğrencilerin oluşturduğunu göstermektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanmasında Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği (SÖKKÖ) kullanılmıştır. Bu ölçek, Uysal, Sakız, Birkan ve Akman (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde literatür taramasına dayalı olarak oluşturulan 30 maddelik soru havuzu, alan, dil ve ölçme-değerlendirme uzmanlarının görüşleri doğrultusunda 29 maddeye indirilmiştir. Uygulama 316 öğrenciyle gerçekleştirilmiş, veriler üzerinde yapılan açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda 14 maddelik yapı ortaya çıkmıştır.

Yapılan analizlerde KMO değeri 0.78, Bartlett küresellik testi sonucu ise $p < 0.001$ olarak bulunmuştur. Faktör yükü 0.30'un altında olan maddeler çıkarılarak üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Faktörler, literatüre dayalı olarak "Heyecan", "Özgüven" ve "Korku" şeklinde adlandırılmıştır. "Heyecan" alt boyutunda 7 madde, "Özgüven" alt boyutunda 4 madde ve "Korku" alt boyutunda 3 madde bulunmaktadır. Ölçeğin toplam madde açıklayıcılığı %47.87, genel güvenilirlik katsayısı ise 0.76 olarak rapor edilmiştir (Uysal vd., 2019).

Bu çalışmada da ilgili ölçeğin alt boyutları olan "Korku", "Özgüven" ve "Heyecan" düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma için yapılan güvenilirlik analizinde, ölçeğin genel Cronbach's Alpha değeri 0.788 olarak belirlenmiştir. Alt boyutlara ilişkin güvenilirlik değerleri ise sırasıyla "Korku" için 0.734, "Özgüven" için 0.748 ve "Heyecan" için 0.774'tür. Bu değerler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılı bahar döneminde, Çanakkale ili merkez ilçesinde yer alan devlet okullarında öğrenim gören 784 ilkökul dördüncü sınıf öğrencisinden elde edilmiştir. Veriler, araştırmanın etik kurul onayı ve ilgili kurum izinleri alındıktan sonra, öğrencilerin gönüllü katılımıyla yüz yüze uygulanmıştır. Ölçek uygulaması öncesinde öğrencilere araştırmanın amacı açıklanmış ve katılımın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiştir. Uygulamalar, öğretmenlerin uygun gördüğü zaman dilimlerinde, sınıf ortamında gerçekleştirilmiş ve ortalama 30-40 dakika sürmüştür. Öğrencilerin kişisel bilgileri toplanmamış ve gizlilik ilkesi titizlikle gözetilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizi için önce "İlkökul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği", parametrik test koşullarının sağlanıp sağlanmadığını belirlemek amacıyla normallik testi yapılmıştır. Örneklem büyüklüğü dikkate alınarak Kolmogorov-Smirnov testi tercih edilmiş ve verilerin normal

dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır ($p > 0.05$). Ayrıca çarpıklık ve basıklık (skewness-kurtosis) değerlerinin ± 1.00 aralığında bulunması, verilerin parametrik analiz için uygun olduğunu desteklemiştir. Normallik testi, analiz sonuçlarının doğruluğu açısından oldukça önemlidir ve parametrik test kullanımının temel koşullarından biridir (Bursal, 2017; Büyüköztürk, 2019).

Yapılan analizler sonucunda, ölçek ve alt boyutlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri aşağıda sunulmuştur:

Tablo 2

İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Normallik Analizi

Ölçek	N	Çarpıklık	Basıklık
İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği	784	-0.439	0.467
Korku	784	-0.715	-0.146
Özgüven	784	-0.434	-0.330
Heyecan	784	-0.381	-0.148

Tablo 2 incelendiğinde, İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği'ne ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerinin tamamının ± 1.00 aralığında olduğu görülmektedir. Ölçeğin genel çarpıklık değeri -0.439, basıklık değeri ise 0.467'dir. Bu değerler, puanların sola hafifçe çarpık ancak normale yakın dağıldığını göstermektedir.

Alt boyutlara bakıldığında, "Korku" alt boyutunun çarpıklık değeri -0.715 ve basıklık değeri -0.146'dır. Bu değerler, dağılımın normale oldukça yakın olduğunu göstermektedir. "Özgüven" alt boyutunda çarpıklık -0.434, basıklık -0.330 olarak hesaplanmıştır. Bu alt boyut da simetrik bir dağılıma yakın değerler sunmaktadır. "Heyecan" alt boyutunda ise çarpıklık değeri -0.381 ve basıklık değeri -0.148 olarak belirlenmiştir. Bu bulgular, verilerin tüm alt boyutlarda normal dağılım varsayımını karşıladığını göstermektedir. Tüm bu değerler dikkate alındığında, verilerin normal dağılıma uygun olduğu ve parametrik testlerin uygulanmasının istatistiksel olarak uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Verilerin analizinde, öğrencilerin konuşma kaygısı düzeylerini belirlemek amacıyla aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Aritmetik ortalama değerlerinin yorumlanmasında aşağıdaki aralıklar esas alınmıştır:

1,00 – 2,33 puan: Düşük düzey

2,34 – 3,66 puan: Orta düzey

3,67 – 5,00 puan: Yüksek düzey

Cinsiyet değişkenine göre konuşma kaygısı düzeylerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi uygulanmıştır.

Araştırma Etiği

Bu çalışma kapsamında, veri toplama sürecine başlanmadan önce gerekli etik ve yasal izinler alınmıştır. Araştırma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 2024 yılı içerisinde alınan

Etik Kurul Onayı doğrultusunda yürütülmüştür. Ayrıca, Çanakkale İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli kurumsal izin alınarak uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada kullanılan “İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği” için Uysal, Sakız, Birkan ve Akman (2019) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmış, bu ölçeğin kullanımına ilişkin yazılı izin araştırmacılar tarafından temin edilmiştir.

Veri toplama sürecinde, öğrenciler uygulama öncesinde bilgilendirilmiş, katılımlarının gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiş ve gerekli Veli Onam Formları yazılı olarak alınmıştır. Uygulamalar sırasında katılımcıların kişisel bilgileri toplanmamış, kimlik bilgileri anonim tutulmuş ve veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılmıştır. Çalışma, araştırma ve yayın etiğine uygun şekilde yürütülmüş ve etik kurallara titizlikle uyulmuştur.

Etik Kurul İzni

Kurul adı: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu
Karar tarihi: 12.07.2024
Belge sayı numarası: E-84026528-050.99-2400270780

Bulgular

1. İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Araştırmanın ilk alt problemi olan “İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygısı düzeyleri nedir?” sorusuna yönelik betimsel analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3

İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	N	$\bar{x}$	SD	Minimum	Maksimum
İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği	784	3.57	0.67	1.07	5.00
Korku	784	3.80	0.99	1.00	5.00
Özgüven	784	3.46	0.95	1.00	5.00
Heyecan	784	3.53	0.83	1.00	5.00

Yukarıdaki tabloda, İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği ve alt boyutları olan “Korku”, “Özgüven” ve “Heyecan” değişkenlerine ilişkin betimsel istatistiksel bulgular yer almaktadır.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin genel ortalama puanı “3.57” olup, bu değer “2.34–3.66” puan aralığı içinde yer aldığından öğrencilerin konuşma kaygı düzeyinin “orta” düzeyde olduğunu göstermektedir. Alt boyutlardan “Korku” boyutunda öğrencilerin ortalama puanı “3.80” olup “yüksek” düzey olarak değerlendirilmiştir. “Özgüven” boyutunda dördüncü sınıf öğrencilerinin aritmetik ortalama puanı “3.46” ve “Heyecan” boyutunda “3.53” ortalama puanlarıyla orta düzey olarak değerlendirilmiştir.

Bu bulgular, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin genel olarak sınıf önünde konuşma sırasında özellikle korku yaşamaya daha meyilli olduklarını, buna karşın heyecan ve özgüven alt boyutlarında daha orta düzeyde bir duygu yaşadıklarını göstermektedir.

2. Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklaşma Durumlarına İlişkin Bulgular

Bu alt problem kapsamında, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygısı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem için t-Testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	t	df	p
İlkokul Öğrencilerinin Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği	K	379	3.55	0.68	-0.65	782	0.519
	E	405	3.58	0.67			
Korku	K	379	3.79	1.01	-0.40	782	0.688
	E	405	3.82	0.99			
Özgüven	K	379	3.40	0.95	-1.35	782	0.177
	E	405	3.50	0.94			
Heyecan	K	379	3.53	0.83	0.04	782	0.966
	E	405	3.53	0.84			

Yapılan analiz sonucunda, kız ve erkek öğrenciler arasında “sınıf önünde konuşma kaygısı düzeyleri” açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Bu sonuç, konuşma kaygısının cinsiyete göre benzer düzeyde yaşandığını göstermektedir.

Alt boyutlar incelendiğinde: “Korku” boyutunda erkek öğrencilerin ortalama puanı ($\bar{x} = 3.82$) kız öğrencilerden ($\bar{x} = 3.79$) biraz daha yüksek olmakla birlikte bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p = 0.688$). Özgüven boyutunda erkek öğrencilerin ortalama puanı ($\bar{x} = 3.50$) kız öğrencilere ($\bar{x} = 3.40$) göre daha yüksektir ancak bu fark da anlamlı değildir ($p = 0.177$). Heyecan boyutunda ise her iki cinsiyetin ortalama puanları tamamen eşit çıkmıştır ($\bar{x} = 3.53$), dolayısıyla aralarında hiçbir fark bulunmamaktadır ($p = 0.966$).

Genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin sınıf önünde konuşma kaygısı düzeyleri cinsiyete göre değişmemektedir. Bununla birlikte, anlamlılık düzeyine ulaşmayan bazı eğilimler dikkat çekicidir: Erkek öğrenciler, özellikle korku boyutunda sınıf önünde konuşma sürecine dair daha fazla gerilim yaşarken; özgüven boyutunda kendilerini daha yeterli hissettiklerini belirtmişlerdir. Heyecan boyutundaysa iki grubun da fizyolojik tepkiler açısından benzer düzeyde kaygı yaşadıkları söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygısı düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin genel olarak orta düzeyde konuşma kaygısına sahip oldukları belirlenmiştir. Özellikle “korku” alt boyutunda öğrencilerin puan düzeyleri yüksek, “özgüven” ve “heyecan” alt boyutlarında ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular,

öğrencilerin sınıf ortamında sözlü ifade sırasında çeşitli duygusal ve bilişsel zorluklar yaşadığını göstermektedir. Söz konusu durumun, öğrencilerin derse katılımı ve iletişim becerileri üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada ayrıca, konuşma kaygısı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin kaygı düzeyleri istatistiksel açıdan benzer çıkmakla birlikte, alt boyutlarda dikkat çeken eğilimler gözlenmiştir. Erkek öğrenciler, “özgüven” boyutunda daha olumlu puanlar alırken, “korku” boyutunda daha yüksek korku durumu bildirmiştir. Bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı olmasa da cinsiyetin konuşma kaygısının farklı yönlerini etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Cinsiyet değişkeni, konuşma kaygısının düzeyi ve biçimi üzerinde etkili olabilecek önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda yapılan bazı araştırmalar, kız öğrencilerin topluluk önünde konuşurken daha fazla kaygı yaşadığını belirtirken; diğer araştırmalar erkek öğrencilerin de benzer düzeyde kaygı yaşadığını göstermektedir (Kuru ve Akoğlu, 2024; Rapee ve Spence, 2004; Tösten ve Kaya, 2017). Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin erken yaşta bireylerin iletişim davranışlarını nasıl etkilediğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Örneğin, kız çocuklarının daha duygusal tepkilerle konuşma kaygısını ifade ettikleri; erkek çocukların ise kaygıyı bastırarak ya da agresif tepkilerle ortaya koydukları gözlemlenmektedir. Bu farklar, kaygının dışavurum biçimlerini anlamayı ve müdahale stratejilerini buna göre şekillendirmeyi gerektirmektedir.

Elde edilen bu sonuçlar literatürde yer alan birçok çalışmayla benzerlik göstermektedir. Örneğin, Demir ve Melanlıoğlu (2014) yaptıkları araştırmada, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin sözlü anlatım becerilerinde yaşadıkları kaygının genellikle orta düzeyde olduğunu ve bu kaygının özellikle grup önünde konuşma, hata yapma korkusu ve değerlendirilme endişesi gibi durumlarla ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Aynı şekilde, Arıkan (2022) da öğrencilerin sınıf içi sözlü katılımda kaygı yaşadıklarını, bu durumun özellikle öz güven eksikliği ve sosyal baskılarla ilişkili olduğunu belirtmiştir.

McCroskey (1984), küçük yaş grubundaki öğrencilerin, sözlü iletişimde deneyim eksikliği nedeniyle kaygı yaşadıklarını, bu durumun destekleyici sınıf ortamları ve düzenli sözlü uygulamalarla azaltılabileceğini savunmaktadır. Bu bağlamda, sınıf öğretmenlerinin öğrencilere güvenli ifade ortamları sunması, konuşma fırsatlarını çeşitlendirmesi ve sözlü ifade becerilerini destekleyici etkinlikler (örneğin hikâye anlatımı, rol yapma, grup tartışmaları) düzenlemesi büyük önem taşımaktadır.

Bunun yanı sıra, Şahin ve Aral (2012) aile içi iletişimin sıcak ve destekleyici olmasının, öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağladığını ve bu durumun konuşma kaygısını azalttığını vurgulamaktadır. Bu nedenle, sadece okul ortamında değil; ailede de çocukların düşüncelerine değer verilmesi ve destekleyici bir iletişim iklimi oluşturulması, öğrencilerin sözlü ifade becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilir.

Ayrıca, Öztürk ve Gürbüz (2014), öğrencilerin sınıf içinde kendilerini ifade etme sürecinde yaşadıkları kaygının çoğu zaman öğretmenin tutumu, sınıf ortamının yapısı ve öğrenciler arası ilişkilerle doğrudan ilişkili olduğunu belirtmiştir. Araştırmanın bulguları da bu görüşü desteklemekte, konuşma kaygısının sadece bireysel değil; pedagojik ve çevresel faktörlerle şekillendiğini göstermektedir.

Araştırmanın sonuçlarına dayanarak şu öneriler sunulabilir:

- Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin sözlü ifade becerilerini geliştirmek amacıyla küçük grup çalışmaları, rol yapma, hikâye anlatımı ve drama gibi etkinlikleri daha sık kullanmalıdır.
- Öğrencilerin hata yapma korkusunu azaltacak şekilde olumlu geri bildirim sistemi oluşturulmalı ve öğrenciler destekleyici bir ortamda cesaretlendirilmelidir.
- Rehberlik servisleri, yüksek düzeyde konuşma kaygısı yaşayan öğrencileri belirleyerek psikoeğitsel müdahale programları ile desteklemelidir.

- Aileler, çocuklarının düşüncelerine değer verildiğini hissettirecek şekilde iletişim kurmalı, onların ifade çabalarını teşvik etmelidir.
- Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına, sınıf içi sözlü ifade becerilerinin gelişimi ve çocuklarda konuşma kaygısının yönetimi konularında daha fazla uygulama ve bilgi sunulmalıdır.

Gelecekte yapılacak araştırmalarda, konuşma kaygısının sosyoekonomik düzey, okul türü, akademik başarı, aile yapısı gibi diğer değişkenlerle ilişkisi incelenebilir. Ayrıca, nitel araştırma desenleriyle öğrencilerin bu kaygıyı nasıl deneyimledikleri daha derinlemesine anlaşılabilir. Farklı yaş grupları ve kültürel bağlamlar üzerinden yapılacak karşılaştırmalı çalışmalar da alana önemli katkılar sunabilir.

Araştırma Etiği

Bu araştırma, insan katılımcılarla yürütülen nicel bir çalışma olup, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sınıf önünde konuşma kaygısı düzeylerini belirlemeye yöneliktir. Çalışmada veri toplama aracı olarak, öğrencilerin bireysel görüşlerini içeren standartlaştırılmış bir ölçek kullanılmış ve veriler doğrudan öğrencilerden toplanmıştır. Bu nedenle etik kurul onayı alınması gerekli görülmüştür.

Bu çalışma kapsamında kullanılan Sınıf Önünde Konuşma Kaygısı Ölçeği, ilgili yazarların izniyle ve ölçeğin geliştiricilerine atıf yapılarak kullanılmıştır. Telif hakları ve izin süreçlerine ilişkin yasal düzenlemelere uygun davranılmıştır. Araştırmada yer alan tüm fikir ve sanat eserlerine ilişkin kaynakça gösterimi yapılmış, bilimsel etik kurallarına azami derecede dikkat edilmiştir.

Bu makale çalışmasında, araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Katılımcıların kişisel verilerinin gizliliği korunmuş; elde edilen veriler yalnızca akademik amaçlarla analiz edilmiştir. Araştırma süreci boyunca hem etik hem de yasal yükümlülöklere uygunluk gözetilmiştir.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve 12.07.2024 tarihinde E-84026528-050.99-2400270780 sayılı kararla etik açıdan uygun bulunmuştur.

Yazarların Katkı Oranı

Araştırmada birinci yazarın katkı oranı %60, ikinci yazarın katkı oranı %40'tır.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir durum olmadığını beyan ederiz.

Teşekkür ve/veya Açıklama: Bu çalışma ikinci yazarın danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Kaynaklar

Akalın, S. ve Adıgüzel, A. (2020). Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1345–1356. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3956>

Akdağ, M. (2019). *Bilimsel araştırmalarda yöntem/metod*. Ankara: İnönü Üniversitesi Yayınevi.

Akyol, H. ve Şahin, A. (2019). *Türkçe öğretimi* (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Arıcak, O. T., Siyahhan, S., Uzunhasanoğlu, A., Sarıbeyoğlu, S., Çıplak, S., Yılmaz, N. ve Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *CyberPsychology ve Behavior*, 11(3), 253–261.
- Arkan, A. (2022). *İlkokul öğrencilerinin sınıf içi konuşma kaygısı düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Arslan, S. ve Kılıç, S. (2021). Drama yönteminin öğrencilerin sözlü ifade becerilerine etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 17(2), 115–130.
- Bodie, G. D. (2010). A racing heart, rattling knees, and ruminative thoughts: Defining, explaining, and treating public speaking anxiety. *Communication Education*, 59(1), 70–105.
- Bolton, G. ve Heathcote, D. (2004). *Drama for learning: Dorothy Heathcote's mantle of the expert approach to education*. Heinemann.
- Bursal, M. (2017). *SPSS ile temel veri analizleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Aygün, Ö., Kılıç Çakmak, E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum. Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, T. ve Melanlıoğlu, D. (2014). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin konuşma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 1–15.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kılıç, Z. (2022). İlkokul öğrencilerinde sınıf içi konuşma kaygısı ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(3), 451–470.
- Kuru, O. ve Akoğlu, F. (2024). İlkokul öğrencilerinin konuşma kaygılarının incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 525-539. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1375452>
- McCroskey, J. C. (1984). The communication apprehension perspective. In J. A. Daly ve J. C. McCroskey (Eds.), *Avoiding communication: Shyness, reticence, and communication apprehension* (ss. 13–38). Sage.
- Özçelik, F. C. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ağları kullanım amaçları ile sanal zorba/kurban olma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, G. ve Gürbüz, N. (2014). Speaking anxiety among Turkish EFL learners: The case at a state university. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 10(1), 1-17.
- Rapee, R. M. and Spence, S. H. (2004). The etiology of social phobia: Empirical evidence and an initial model. *Clinical Psychology Review*, 24(7), 737–767.
- Sezer, Ş. (2018). Öğretmenlerin sınıf yönetimi tutumlarının öğrencilerin gelişimi üzerindeki etkileri: Fenomenolojik bir çözümleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 534–549.

- Şahin, A. (2012). Türkçe öğretiminde konuşma becerileri. A. Şahin (Ed.), *Türkçe öğretimi* içinde (ss. 75–103). Pegem Akademi Yayınları.
- Şahin A. (2018). Atasözlerinin yaratıcı drama ile öğretilmesi. *Journal of Turkish Studies*, 13(19), 1659-1668.
- Şahin, A. (2019). Konuşma eğitimi. H. Akyol ve A. Şahin (Eds.), *Türkçe öğretimi* içinde (ss. 103–127). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Şahin, A. (2017). Comparing the perceptions and self-efficacy skills of primary school teachers who have taken drama courses to those who have not in terms of use of drama as a teaching technique, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (23), 353-365.
- Şahin, S. ve Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 55–66
- Tösten, R. ve Kaya, A. (2017). İlköğretim öğrencilerinin topluluk önünde konuşma kaygıları: Cinsiyet değişkeni açısından bir değerlendirme. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 45–58.
- Tunagür M. ve Kardaş M. N. (2021). Çocuk edebiyatı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Uysal, F., Sakız, H., Birkan, B. ve Akman, Y. (2019). Sınıf önünde konuşma kaygısı ölçeği geliştirme çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 1094–1115.

Extended Abstract

Introduction

This study aims to investigate the speech anxiety levels of fourth-grade primary school students, with a particular focus on the anxiety experienced when speaking in front of a classroom audience. In today's educational settings, oral communication skills are not only a fundamental part of the curriculum but also a crucial component of students' academic and social development. Activities such as presentations, role-playing, and group discussions have become increasingly central to teaching practices, especially at the primary level, where students begin to form essential self-expression skills. However, for many students, speaking in front of others triggers emotional discomfort, hesitation, and physical symptoms of anxiety, which may negatively affect their engagement and learning outcomes.

Speech anxiety during childhood is often overlooked, yet it can create long-lasting effects if not addressed early. It can limit students' willingness to participate in classroom interactions, reduce their self-confidence, and hinder their academic performance. For this reason, identifying the prevalence and patterns of speech anxiety among young learners is of great importance. Moreover, understanding whether such anxiety manifests differently among boys and girls can provide valuable insights for educators and psychologists in tailoring effective interventions. In this context, the study seeks to answer the following sub-problems:

- What is the general level of speech anxiety among fourth-grade students in classroom settings?
- Do students' speech anxiety levels differ significantly according to their gender?

Method

The research adopts a quantitative approach and is based on the descriptive survey model. The study group consists of 784 fourth-grade students attending public primary schools in the central district of Çanakkale, Turkey, during the 2024–2025 academic year. A stratified sampling method was used to ensure representation across schools. The data were collected using the "Speech Anxiety Scale for Primary School Students in Classroom Settings," which is a validated and reliable tool specifically designed for this age group. The scale measures different dimensions of speech anxiety, including self-confidence, fear, and excitement. The data were analyzed using SPSS, and statistical techniques such as independent samples t-tests were applied to compare gender differences. Ethical approval for the study was obtained from the Çanakkale Onsekiz Mart University Graduate Education Institute Ethics Committee. Parental consent forms were distributed and collected before data collection. Participation was entirely voluntary and confidential.

Findings

The findings show that fourth-grade students generally exhibit a moderate level of speech anxiety. Students reported experiencing unease especially when speaking in front of their teachers or peers. The most common symptoms were fear of making mistakes, being laughed at, and misunderstanding. When gender differences were examined, no statistically significant difference was found in overall speech anxiety levels between girls and boys. However, a qualitative observation revealed that girls tended to show more emotional responses, such as nervousness or excitement, whereas boys more frequently exhibited avoidance behaviors like delaying speech or remaining silent. Although not statistically significant, these tendencies are important for classroom interaction dynamics.

Conclusion, Discussion and Recommendations

In conclusion, the study found that many primary school students experience a moderate level of speech anxiety, which may inhibit their participation in oral classroom activities. Although no gender-based differences were statistically significant, distinct behavioral tendencies were observed. These

findings align with previous studies emphasizing the impact of emotional and environmental factors on children's speech behaviors (Demir and Melanlıoğlu, 2014; Şahin, 2019). Speech anxiety in early education can hinder students' social and academic development, especially if not addressed with appropriate pedagogical strategies.

To mitigate speech anxiety, educators should integrate supportive techniques such as storytelling, drama, and group presentations into the curriculum. Classrooms should be designed as psychologically safe spaces where students feel comfortable expressing themselves without fear of judgment. Additionally, school counseling services should monitor students' speech-related anxieties and provide individualized or group-based interventions if needed. Families also play a critical role; encouraging home conversations and reducing pressure can significantly support children in overcoming anxiety.

Future research can extend this study by exploring other psychological factors such as social anxiety, self-esteem, or motivation. Moreover, longitudinal studies would help observe the development of speech anxiety across educational stages.